

ставити крапку у будь-якій дискусії. Третьою серед причин плагіату є укорінена з дитинства, а точніше, зі школи, наша вітчизняна звичка переписувати у товариша домашнє завдання або контрольну роботу, яка виконується на уроці. Для колишніх радянських шкіл таке явище вважалось нормальним. Побутує воно ще й в українських школах, але у європейських, а також в американських закладах освіти це явище визнається ганебним. І якщо хтось і десь помітив його прояви, то одразу повідомить про це вчителя. Реакція може бути вкрай суворою – аж до відрахування зі школи. Ми ж споглядаємо за таким крізь пальці. Шкільна звичка переноситься в університет і далі. Четверта причина цього ганебного явища обумовлена поширенням комп'ютерних технологій та інтернету. Без них сьогодні жоден дослідник не працює і для того, щоб скоротити час на наукову роботу, може використати з інтернету чужі цитати, тексти без позначок та посилань, виправдовуючись тим, що так роблять усі.

Ми повністю поділяємо думку В. П. Андрущенко, що плагіат – це зло, з яким треба боротися. Але разом з тим потрібно відрізнити плагіат від компіляції, запозичення, збігу та ін. Зрозуміло, ці відмінності мають бути зафіксовані нормативними документами, роз'яснені у науковому співтоваристві, особливо серед наукової молоді, уведені в практику, а для цього потрібна ґрунтовна дискусія між експертами та науковцями.

Т. В. Количева

ДІАЛОГ СТУДЕНТА ТА ВИКЛАДАЧА ЯК ОСНОВА ФОРМУВАННЯ ПРИНЦИПІВ ВЗАЄМНОЇ ПОВАГИ

Сучасна людина проживає життя у мінливому суспільстві, і на її світогляд впливають особливості інформаційних технологій, і, крім того, особливості комунікацій. Сучасна людина існує не просто при участі впливу, комунікацій, а й у безпосередньому діалозі з суспільством, спільнотою людей, іншою людиною.

У спілкуванні викладача та студента є певні бар'єри, які виникають непомітно, і спочатку викладач може не усвідомлювати їх. Серед багатьох факторів організації взаємодії між студентом та викладачем особливе значення мають соціальний, психологічний та когнітивний бар'єри. Соціальний бар'єр обумовлено домінуванням рольової позиції, і важливим фактором у цьому є здатність викладача, або демонструвати цей бар'єр, підкреслюючи дистанцію, або виражати готовність до активного слухання. Це стосується як безпосередньо навчального процесу, так і організаційних моментів, які стосуються обговорення оцінювання, вимог до проведення занять. Слід запобігати цій ситуації, коли викладач не намагається входити у безпосередній контакт з аудиторією, а викладає матеріал, не

застосовуючи інтерактивні засоби, а також не прагне віднайти емоційно-інтелектуальний контакт зі студентами.

Авторитет викладача складається з двох частин: авторитету ролі та авторитету особистості. Якщо декілька десятиліть тому переважав авторитет ролі, то зараз є головною особистістю викладача, його яскрава, неповторна індивідуальність, яка має педагогічну та психотерапевтичну дію на студентів. Авторитет викладача формується при достатньо високому рівні розвитку трьох типів педагогічних вмінь: предметних (наукові знання), комунікативних (знання про студентів та колег) та гностичних (знання самого себе та вміння скоректувати власну поведінку).

Показниками авторитетності особистості педагога є:

- співвідношення самооцінки викладача та оцінки його особистості студентами;
- вміння сприймати та переробляти суперечливу та складну інформацію, знаходити конструктивний вихід зі складної педагогічної та життєвої ситуації.

Саме показники авторитетності педагога є запорукою вміння будувати правильний діалог зі студентами, який буде спрямований на знаходження виходів з проблемних ситуацій, що, у свою чергу, формує взаємну повагу між студентами та викладачем.

Важливим фактором, що визначає ефективність педагогічного спілкування, є установки педагога. Під установкою розуміють готовність реагувати певним чином у однотипній ситуації. Своєрідністю сучасної професійної діяльності викладачів вищої школи є підтримка, ведення та психологічне супроводження студентів. Допомогти студентові усвідомити його власні можливості, увійти в світ культури обраної професії, знайти свій життєвий шлях – такі пріоритети сучасного викладача вищої школи.

Стає актуальним так званий викладач-фасилітатор, якій надає педагогічну допомогу і підтримку студентам, що виражається у підвищенні продуктивності діяльності окремого студента або групи студентів. Така підтримка має бути м'якою, але такою, що обумовлює певні зміни в особистості студента. Такі дії викладача сприяють мисленнєвій діяльності, підвищують рівень креативності студентів, а також їх емоційний інтелект.

Викладач-фасилітатор ставить студентів у позицію помічників на шляху до пошуку спільних рішень, дає студентам повну свободу у тому пошуку і право вибору на своє рішення. Такий ступінь свободи у ракурсі науково-педагогічної діяльності підштовхує до виникнення природного діалогу між студентом та викладачем на особистісно-емоційному рівні. Повага до суб'єктивного досвіду студента дозволяє викладачеві побачити пізнавальні інтереси, наміри та потреби кожного студента.

Не тільки викладачі, але й самі студенти мають великий вплив на процес навчання та встановлення стосунків. Вони орієнтують викладача на те, який підхід він обере до педагогічно-особистісного спілкування.

Головним завданням викладача в цьому є знайти таку «золоту середину» у взаємодії зі студентами, при якій процес навчання та спілкування буде більш успішним та плідним.

В. О. Лебедєв

КОДЕКС АКАДЕМІЧНОЇ ДОБРОЧЕСНОСТІ ТА БУСІДО

«...Соромтеся боягузтва, соромтеся жадібності, соромтеся малодушності – і ви навчитеся відрізнити праведне від несправедливого і підете дорогою добра» [1, с. 58].

Сьогодні в Україні багато говорять про академічну доброчесність, яку розуміють як сукупність етичних принципів та визначених законом правил, якими мають керуватися учасники освітнього процесу під час навчання, викладання та провадження наукової (творчої) діяльності з метою забезпечення довіри до результатів навчання та/або наукових (творчих) досягнень. Порушенням академічної доброчесності вважаються: академічний плагіат, самоплагіат, фабрикація та ін.

Ведуться розмови про створення особливого кодексу поведінки, який має коригувати поведінку членів наукової спільноти (а в деяких ЗВО його аналоги вже написані). Корисним в цій справі міг би стати бусідо – кодекс поведінки японських самураїв. Слово «бу-сі-до» в буквальному перекладі означає «військовий» - «лицар» - «спосіб поведінки», тобто ті правила, яких воїнам-аристократам варто дотримуватися як у повсякденному житті, так і в умовах поєдинку, війни, бою. Властиве синтоїзмові поклоніння силам природи виховало в самураях любов до своєї країни, а благоговіння перед предками зробило фігуру імператора символом нації. Що стосується етичних доктрин, найпліднішим джерелом бусідо в цьому відношенні стало вчення Конфуція, а саме сформульовані ним п'ять моральних принципів взаємин пана та слуги (керуючого і підлеглого), батька та сина, чоловіка і дружини, старшого та молодшого братів. Характер конфуціанського вчення, особливо його політико-етичні заповіді, прекрасно відповідав самураям, що склали еліту японського суспільства. Варто згадати і те, що конфуціанці шанобливо ставилися до науки, знань та освіти. Епітет «гісі» (порядна людина) вважався вищим зі звань, що вказують на майстерність у мистецтві або в умінні. Тобто можна побачити паралелі між тим, що вимагають від вченого правила академічної доброчесності, і тим, що вимагав від самурая бусідо.

У ситуації інтенсивного культурного діалогу, який відбувається у теперішній час по всій земній кулі, звернення до надбань інших культур стає ординарною справою. Тому звернення до кодексу бусідо у контексті дискусій про академічну доброчесність може допомогти у створенні правил поведінки для наукової спільноти.